

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 30. juni 2022 av Høyesterett i avdeling med

dommer Aage Thor Falkanger
dommer Ragnhild Noer
dommer Knut H. Kallerud
dommer Per Erik Bergsjø
dommer Erik Thyness

HR-2022-1320-A, (sak nr. 22-022646STR-HRET)
Anke over Borgarting lagmannsretts dom 12. januar 2022

I.
Påtalemyndigheten (statsadvokat Peter Andre Johansen)

mot

A (advokat Berit Reiss-Andersen)

II.
A (advokat Berit Reiss-Andersen)

mot

Påtalemyndigheten (statsadvokat Peter Andre Johansen)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Kallerud:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder straffutmåling for grov hvitvasking. Det er særlig reist spørsmål knyttet til fastsettelsen av det utbyttet hvitvaskingen gjelder.
- (3) Saken er behandlet i sammenheng med sak HR-2022-1319-A som er votert tidligere i dag.
- (4) A – som også bruker fornavnet B – ble 23. november 2020 tiltalt for overtredelse av straffeloven § 338 første ledd, jf. § 337 første ledd – grov hvitvasking. Det sentrale i grunnlaget var at han mottok til sammen noe over 600 000 kroner som blant annet stammet fra «svart» arbeid i et navngitt aksjeselskap, og deretter disponerte over pengene. Tiltalen omfattet også medvirkning til grovt skattesvik på nær 130 000 kroner i det samme aksjeselskapet.
- (5) Oslo tingrett dømte 30. mars 2021 A i samsvar med tiltalebeslutningen til fengsel i 120 dager. Han ble også for alltid fradømt retten til å drive næringsvirksomhet. Inndragning ble idømt med 90 000 kroner. Domsslutningen er denne:

- «1. B, født 00.00.1976, dømmes for overtredelse av straffeloven § 338 første ledd jf. § 337 første ledd og straffeloven § 379 jf. § 378 jf. straffeloven § 15, jf. straffeloven § 79 bokstav a til fengsel i 120 – etthundreogtjue – dager.
2. B, født 00.00.1976, fradømmes for alltid retten til å drive selvstendig næringsvirksomhet, være daglig leder i noe selskap eller sitte i noe selskaps styre, jf. straffeloven § 56 første ledd bokstav b.
3. B, født 00.00.1976, dømmes til å tåle inndragning av 90 000 – nittitusen – kroner, jf. straffeloven § 67 første ledd.»

- (6) A anket til lagmannsretten over flere sider ved dommen, men bare anken over reaksjonsfastsettelsen, inkludert rettighetstapet, ble henvist til behandling. Borgarting lagmannsrett avsa 12. januar 2022 dom med slik domsslutning:

«I tingrettens dom, domsslutningen punkt 1, gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 90 – nitti – dager, hvorav 30 – tretti – dager gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år, jf. straffeloven § 34.

I tingrettens dom, domsslutningen punkt 2, gjøres den endring at rettighetstapet begrenses i tid til 3 – tre – år fra det tidspunkt dommen er endelig.»

- (7) Ved straffutmålingen la lagmannsretten – i motsetning til tingretten – til grunn at det totale beløpet A fikk overført til seg, ikke kunne anses som «utbyttet av en straffbar handling». Lagmannsretten mente at avgjørelsen i HR-2021-987-A, som gjaldt selvvask, måtte føre til at det også for A skulle gjøres fradrag for utgifter i det selskapet pengene kom fra. Det var ikke mulig å beregne dette nøyaktig. Beløpet lagmannsretten tok utgangspunkt i, ble derfor skjønnsmessig redusert til halvparten av det som faktisk var overført til kontoene A

disponerte. Straffen ble redusert til fengsel i 90 dager hvor 30 dager ble gjort betinget. Rettighetstapet ble begrenset til tre år. Inndragningen var rettskraftig avgjort ved tingrettens dom.

- (8) *Påtalemyndigheten* har anket til Høyesterett over straffutmålingen. Etter aktors oppfatning var det feil av lagmannsretten ikke å basere straffutmålingen på hele det beløpet A har hatt befatning med. Tingrettens straffutmåling – som altså baserte seg på totalsummen – er korrekt, og straffen bør settes til fengsel i 120 dager.
- (9) Også A har anket over straffutmålingen. Han anfører at straffen bør gjøres betinget i sin helhet. Hans rolle var underordnet, og den altfor lange saksbehandlingstiden bør gis større vekt. Lagmannsrettens fradrag for å komme frem til det utbyttet A har håndtert, er korrekt. Rettighetstapet er ikke angrepet.

Mitt syn på saken

Saksforholdet

- (10) Lagmannsretten har oppsummert As hvitvaskingshandlinger slik:
- «Når det gjelder den grove hvitvaskingen, er det i tingrettens dom lagt til grunn at A gjennom selskapet X AS mottok til sammen kr 636 284 på to bankkonti som han disponerte over. De overførte midlene tok A i all hovedsak ut i kontanter, og for øvrig brukte han pengene til private formål. A var eeneier og daglig leder i X AS. Alle pengene kom fra Y AS og/eller C som var innehaver av Y AS. Tingretten fant det bevist at Y AS genererte inntekter delvis ved å benytte seg av såkalt 'svart' arbeidskraft, hvor det verken ble foretatt eller betalt skattetrekk. Det ble heller ikke betalt arbeidsgiveravgift. Videre genererte Y AS inntekter ved å benytte seg av arbeidstakere uten tillatelse til å arbeide i Norge, noe som er brudd på utlendingsloven. Y AS skaffet seg også inntekter gjennom å overføre betalinger til ulike virksomheter etter fiktive fakturaer som ikke samsvarte med reelle tjenester og leveranser, og samtidig krevde fradrag for inngående merverdiavgift. Tingretten fant at alle overføringene på til sammen kr 636 284 til kontiene som A disponerte, hadde det til felles at overføringene ble foretatt uten gyldig eller legitimt rettsgrunnlag. Det ble lagt til grunn at As selskap X AS var et stråselsskap for Y AS/C, og at ordningen med stråselsskap muliggjorde en langt høyere fortjeneste for C enn om han hadde drevet lovlig. Tingretten la videre til grunn at A var klar over at overføringene kom fra Y AS/C, og at han forstod eller holdt det for overveiende sannsynlig at overføringene fra Y AS/C var utbytte av straffbare handlinger.»
- (11) Noe forenklet oppfatter jeg det slik at As heleide selskap X AS var et stråselsskap opprettet for å ta imot penger som ble overført fra Y AS eller dette selskapets eeneier. Pengene som ble overført til A, var blant annet utbytte fra «svart arbeid», noe A var klar over. Felles for alle overføringene til As selskap var at de ble foretatt «uten gyldig eller legitimt rettsgrunnlag». A er domfelt for grov hvitvasking av midler som kom fra Y AS eller fra eeneieren av dette selskapet. Forholdet pågikk i en periode på syv måneder.
- (12) Saken mot eieren av Y AS ble behandlet av Høyesterett i HR-2021-987-A. Jeg kommer tilbake til betydningen av denne saken.

De rettslige spørsmål – avklaring i HR-2022-1319-A

- (13) Saken for Høyesterett gjelder bare straffutmålingen. Den reiser de samme rettslige spørsmål som i sak HR-2022-1319-A, votert tidligere i dag. Jeg viser til drøftelsen i den saken. I avsnitt 23 følgende er det generelle uttalelser om straffutmålingsmomentene ved domfellelse for heleri. Størrelsen på det beløpet som heleren eller hvitvaskeren har hatt befatning med som straffutmålingsmoment, er behandlet i avsnitt 30 følgende. I avsnitt 38 er konklusjonen at det gjennomgående ikke vil være grunn til å gå inn på en slik beregning av beløpets størrelse som ble gjort i HR-2021-987-A ved straffutmåling for heleri og hvitvasking knyttet til «svart» arbeid. Det samlede beløpet heleren og hvitvaskeren har hatt befatning med, kan altså legges til grunn ved straffutmålingen uten fradrag for kostnader eller andre lovlige elementer. Dette gjelder selv om primærlovbruddet skulle være kjent.
- (14) Et særegent forhold i saken her er at primærlovbruddene er pådømt i en tidligere sak og behandlet av Høyesterett i HR-2021-987-A. Lagmannsretten la som nevnt avgjørende vekt på denne avgjørelsen ved fastsetting av hvor stort utbytte som skulle legges til grunn ved straffutmålingen for A. Konsekvensen, slik lagmannsretten så det, var at utbyttet måtte reduseres til omtrent halvparten av de beløp som faktisk ble overført til A for hvitvasking. Som det fremgår av avgjørelsen i HR-2022-1319-A, er dette ikke en riktig rettslig tilnærming.
- (15) På bakgrunn av sammenhengen mellom saken her og HR-2021-987-A har lagmannsretten trukket frem et særlig moment som jeg finner grunn til å kommentere. Lagmannsretten mener det ville være lite konsekvent om en medhjelper som A skulle kunne dømmes for et høyere utbytte enn den som selv har stått for overføringen, her den domfelte i HR-2021-987-A.
- (16) Jeg er enig i at dette tilsynelatende kan virke paradoksalt. Men jeg er ikke enig i at konsekvensen må bli at en må gå inn i en slik beregning som angitt i HR-2021-987-A også ved straffutmålingen for en ordinær hvitvasker. Hvitvaskingshandlingen er et selvstendig straffbart forhold hvor det beløpet hvitvaskeren selv har håndtert – det han har stått for hvitvasking av – er kjernen i lovbruddet. Jeg viser for øvrig til drøftelsen i HR-2022-1319-A avsnitt 33 følgende og minner om at beløpets størrelse uansett bare er ett av mange straffutmålingsmomenter.

Straffutmålingen

- (17) Lagmannsretten har ved straffutmålingen korrekt tatt utgangspunkt i den grove hvitvaskingen som det alvorligste forholdet. I tilknytning til dette uttaler lagmannsretten:
- (18) «I vår sak må det anses som skjerpene at As handlinger var et nødvendig og viktig ledd i en systematisk og omfattende virksomhet som er svært samfunnsskadelig. Svart arbeid som skjules ved systematisk og organisert bruk av fiktive fakturaer er utbredt, og utgjør en alvorlig form for skatte- og avgiftskriminalitet i tilknytning til arbeidsmarkeds kriminalitet. Fiktiv fakturering kan også legge til rette for en rekke andre lovbrudd, blant annet brudd på arbeidsmiljøloven og utlendingslovgivningen. Virksomheter som driver lovlig, risikerer å bli utkonkurrert av foretak som baserer seg på slik lovstridig virksomhet.»
- (19) Jeg er enig i at dette er tungtveiende momenter i straffutmålingen.

- (20) A har altså hvitvasket noe over 600 000 kroner. Det ville etter mitt skjønn hatt begrenset betydning for den konkrete straffutmålingen om beløpet, slik lagmannsretten la til grunn, bare hadde vært om lag halvparten av dette. De andre straffutmålingsmomentene veier tungt i den samlede vurderingen.
- (21) Også når det gjelder straffenivået, viser jeg til gjennomgangen i HR-2022-1319-A, se avsnitt 39 følgende. Den ene av de domfelte i den saken hadde gjort seg skyldig i heleri av noe over 1,2 millioner kroner på en måte som har klare fellestrekk med As hvitvasking. For henne tok Høyesterett utgangspunkt i fengsel i noe over ett år. As hvitvaskingshandlinger ble imidlertid begått over en kortere periode – syv måneder. Domfelte i den andre saken hadde begått helerier over en periode på noe under to år.
- (22) Et passende utgangspunkt for straffen i saken her mener jeg er fengsel i seks til syv måneder. I tillegg kommer det grove skattesviket. Det er få opplysninger om dette i lagmannsrettens dom. Lagmannsretten har ved den konkrete vurderingen lagt liten vekt på dette. Jeg har ikke tilstrekkelig grunnlag for å overprøve lagmannsrettens skjønn her og er blitt stående ved et utgangspunkt på fengsel i rundt syv måneder for begge forholdene.
- (23) Lagmannsretten har trukket frem at A har bidratt «til en enkel og smidig saksavvikling i en tid der domstolenes kapasitet til å gjennomføre ordinære hovedforhandlinger har vært sterkt redusert av smittevern hensyn». Jeg er enig i at dette bør komme A til gode ved straffutmålingen.
- (24) Lagmannsretten har videre kommet til at det foreligger «fullstendig inaktivitet i saken mot A i omkring ett år og ti måneder». I tillegg har saksbehandlingstiden for lagmannsretten vært noe lang, slik at saken har tatt om lag to år mer enn den burde. Perioden med inaktivitet innebærer et brudd på Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 6 nr. 1 og må føre til en markert reduksjon av straffen. I tråd med storkammeravgjørelsen i HR-2016-225-S bør det her gjøres fradrag i totalstraffen. Jeg mener at to til tre måneders fradrag kan være passende.
- (25) Etter å ha tatt hensyn til As samarbeidsvilje og den altfor lange saksbehandlingstiden er jeg kommet til at straffen passende kan settes til fengsel i 120 dager. Det er ikke grunnlag for å gjøre noen del av straffen betinget.

Konklusjon

- (26) Straffen skal etter min mening økes til fengsel i 120 dager.
- (27) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 120 – etthundreogtyve – dager.

- (28) Dommer **Thy Ness:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (29) Dommer **Bergsjø:** Likeså.
- (30) Dommer **Noer:** Likeså.
- (31) Dommer **Falkanger:** Likeså.
- (32) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 120 – etthundreogtyve – dager.